

Themapreek Focus 1.5. 'Jezus geeft zichzelf voor ons'
Lucas 23 vers 47-49 'Kijken naar het kruis'

Ds. Michiel Vastenhout, 10 april 2020

Gemeente van Christus,

Gerrit Achterberg dichtte het volgende, als eerste strofe in zijn gedicht Reiziger 'doet' Golgotha.

'Ze hebben Hem, zonder zich af te vragen, of Hij het kon verdragen,
met nagels aan een kruis geslagen.

En toen Hij daar te lijden hing - een spijker is een lelijk ding -
zei Hij: Vader vergeef het hun.

Zei Hij: ze weten niet wat ze doen.

Het was hun er immers om te doen, om eens te zien, wat of Hij nu zou doen!

Zoo heeft Hij nog voor hen gebeden,

en in Zijn sterven aan hen meegegeven een alibi voor hun geweten.

En ik stond in de verte quasi wat te praten

met 'n paar onnoodige, onnoozele soldaten.

Ze deden immers tóch, wat zij niet konden laten.

Maar Hij beriep zich op het allerlaatste:

de armen van Zijn Vader; - nog vóór Pasen

moest ik me naar mijn schip in Jaffa haasten.'

Ik stond in de verte quasi wat te praten.

Op afstand van het kruis. Nee, daar wil je niet te dichtbij staan, toch? Bij zo'n executie. Nou, dat zou je denken. Maar toch zijn er mensen genoeg. Daar op de kruisheuvel Golgotha. Rondom drie kruizen. Het romeinse executiemiddel bij uitstek. Afschrikwekkend tot en met. Drie kruizen. Twee misdadigers. En Jezus in het midden. Met als aanklacht dat hij koning van de Joden zou zijn. Een messias. Mensen genoeg op de kruisheuvel. Als in een processie waren ze daar aangekomen. De veroordeelden eerst. Simon van Cyrene klem achter Jezus, met de kruisbalk op z'n rug. Op het verkeerde moment op de verkeerde plek. Een hoop soldaten erbij natuurlijk. En een volksmenigte erachteraan. Met weklagende vrouwen erbij. Maar die waren door Jezus onderweg al tot de orde geroepen. Profetische woorden tot deze dochters van Jeruzalem, om wat hen nog te wachten zou staan als de Romeinen helemaal klaar zouden zijn met dit opstandige hoekje in hun wereldrijk.

Dan, aangekomen op die brute plek, met de alleen al huiveringwekkende naam Schedelplaats, ontrolt zich het schouwspel van de kruisiging van de koning der

Joden, de Messias van Israël. De Here der heerlijkheid. Een schouwspel. Zo noemt Lucas het in vers 48. Om het schouwspel zijn ze samengekomen. Al in vers 35 had hij het opgemerkt. Het volk stond toe te kijken. Ramptoerisme? Het lijkt er wel op. Dat is immers van alle tijden. Publieke executies trekken altijd volk. Het volk staat te kijken. Stilzwijgend. Zo niet de religieuze leiders. Die spotten met een grote mond. 'Anderen heeft hij gered. Laat hij nu zichzelf redden als hij de Messias van God is, zijn uitverkorene!' Ze zien hier hun gelijk bevestigd. Deze Galilese rabbi met z'n messiaanse pretenties. Ontmaskerd. Want een zelfbenoemde messias aan een kruis, dat was niks nieuws. Maar dan wist je één ding zeker: dat ie niet de echte Messias was.

En de Romeinse soldaten vinden het wel grappig, al snappen ze van de godsdienstige ondertoon natuurlijk weinig. Maar zo'n would-be koning, dat is altijd leuk. Zeker als ie machteloos aan een kruis hangt dood te gaan. Zelfs één van de twee andere gekruisigden spot mee. Allemaal vanwege de totale ontmaskering van deze zogenaamde Messias.

Alleen de andere gekruisigde, die kijkt verder. Die ziet Jezus wél als koning. Maar hij is de enige uitzondering die de regel bevestigt. Bijna de enige.

Het wordt donker. Drie uur totale zonsverduistering. Al die tijd blijven de mensen staan kijken. Naar dit schouwspel. Hoe Jezus lijdt. En uiteindelijk sterft. Zijn geest leggend in de handen van zijn hemelse Vader. Het is klaar. Voorbij.

Gemeente, velen stonden te kijken naar het kruis. Vanavond staan wij er ook. Zien we hoe het schouwspel zich ontrolt voor onze ogen. Lucas vertelt in vers 49 dat alle mensen die Jezus gekend hadden op een afstand waren blijven staan. 'En ik stond in de verte quasi wat te praten', dichtte Achterberg. Quasi. Want met een schuin oog kijkend naar wat daar verderop gaande is. Toch is het confronterend. Dat zijn familie, zijn vrienden niet dichtbij zijn als hij het meest lijdt. Hij sterft alleen. Hoe heftig dat is, komt deze weken tot ons door ervaringen die mensen delen vanwege corona. Maar hier speelt meer. Jezus' bekenden mochten wel dichterbij komen, maar durfden waarschijnlijk niet. Angst voor de Romeinen hield hen tegen. Of was het meer? Zochten ook zij in hun hoofd naar een antwoord op die vraag. Wat betekent dit? Is Hij nu wel of niet de door God gezonden Messias die komen zou?

En vanavond is ook de vraag aan ons: wat zien we? Waar kijken we naar?

Johannes de evangelist stond er ook bij. Jaren later schreef hij zijn evangelie. Hij besefte toen waar hij naar gekeken had. Deelt met ons zijn antwoord. En schreef: 'Niemand heeft ooit God gezien, maar de enige Zoon, die zelf God is, die aan het hart van de Vader rust, heeft hem doen kennen.' Juist aan het kruis. Letterlijk staat er in zijn tekst: de eniggeboren God. Dat is de heerlijke, heilbrengende radicaliteit van de menswording van Jezus Christus. Immanuël. God met ons.

Verborgen aanwezig deelt Hij ons bestaan. 'Wie mij gezien heeft,' zegt Jezus zelf, 'die heeft de Vader gezien.'

Dat is wat we zien aan het kruis. God laat zich daar kennen. God laat zich zien. Als de gekruisigde Messias Jezus. Paulus noemt dit de wijsheid van God, als een geheimenis. Een wijsheid die niemand van de leiders van deze wereld gekend heeft. 'Want, schrijft hij, 'als ze die wel gekend hadden, zouden ze de Heer der heerlijkheid niet gekruisigd hebben.'

De Heer der heerlijkheid. Die hangt hier aan een kruis. Ja, dit is op het eerste gezicht een schouwspel dat goedkoop ramptoerisme trekt. En begrijpelijk! We zien mislukking, martelaarschap, fiasco, moord. We zien van alles, maar wie verzint nu dat we kijken naar de Heer der heerlijkheid? Want wat zou die nu aan een kruis moeten doen? Wat heeft God daarmee te maken?

Sterker. Is het niet zo dat Jezus juist dáár woorden aan geeft? Dat God er niks mee te maken heeft. Godverlatenheid. Psalm 22 als zijn zwanenzang. 'Mijn God, mijn God, waarom hebt U mij verlaten?'

En toch. Toch hebben Johannes en Paulus de plank jaren later niet misgeslagen. Aan het kruis hangt de Heer der heerlijkheid. Daar hangt de eniggeboren God. Hij die alle definities van Messiaschap radicaal verandert. Zoals de moordenaar aan het kruis doorzag. Zoals de leider van het executiepeloton begon te doorzien. De centurio. 'Werkelijk! Deze mens was een rechtvaardige!' Ja, zo leerden we hem kennen onderweg door Israël. Hij bracht het evangelie van Gods liefde. Hij beantwoordde aan Gods wil. Hij leefde zonder te zondigen. Een rechtvaardige. En dus onschuldig vermoord aan een kruis.

Om ons mensen en om onze redding. Zo, als de gekruisigde, vertoont God zich in deze wereld. Daarmee alle in onze ogen ideale godsbeelden radicaal omkerend. Voor wie het zien wil. Voor wie begint te doorzien dat hier Gods diepste woord klinkt. Ja, we stuiten op een geheimenis. Het wordt ons verkondigd. Zo is de enige ware God. Aanwezig als de Zoon die roept 'Waarom'. Aanwezig als de Vader die zwijgt.

Gemeente, op de Waarom-vraag van Jezus komt aan het kruis geen antwoord. In elk geval tot zondagmorgen komt dat antwoord niet. Jezus sterft. Verlaten. Door alles en iedereen. Zelfs door God. Maar de vraag vergezelt ons steeds. Blijft klinken. Als Gods diepste woord. Een woord dat door wat er staat te gebeuren op de Paasmorgen alleen maar wordt verdiept. Een woord dat ons bepaald bij het geheim van zijn Naam. Ik ben die ik ben. Dat is zijn eeuwige naam. Verborgen aanwezig deelt Hij ons bestaan. Op een totaal ongedachte wijze. Te midden van het lijden. Daar is Hij te vinden. Dát schouwspel voltrok zich toen op Golgotha. En dat lokt reactie uit. Natuurlijk! Ook bij ons. Je kunt ervoor weglopen. Zoals de volksmenigt er op een gegeven moment klaar mee was. We kunnen weglopen omdat we geen ruimte hebben voor déze aanwezigheid van God in de wereld.

We het echt niet kunnen aanzien. Er ook geen fiducia in hebben. Paulus, Johannes, ze kunnen het mooi zeggen. Maar ik zet er m'n geld niet op. Hier gaat iemand dood aan een kruis, en dat betekent dat ie uiteindelijk niks te bieden heeft. Niet voor wat mij in het leven overkomt. Niet voor de puinhoop die ik er zelf in m'n leven van heb gemaakt.

Weglopen kan. Niemand verplicht ons te blijven staan. 'Nog vóór Paschen moest ik me naar mijn schip in Jaffa haasten.' De reiziger in het gedicht. Business roept. Zaken gaan voor en door. Ik dop m'n eigen boontjes wel. Kiezen op elkaar.

Dat kan. Maar we kunnen ook blijven staan. Op een afstandje misschien. Ik hoop dat we niet weglopen. Ook al vinden we geen kant-en-klare antwoorden. De betekenis van Goede Vrijdag is geen simpel abc'tje. Ons wordt verkondigd dat God zó werkt in deze wereld. Door de kruisiging van Jezus heen. En dat dit goed nieuws is. Zo wordt zijn plan voltooid. Zijn plan om alles weer góed te maken. Alles wat er door de zonde kapot en mis is gegaan in deze wereld en in ons leven. Alles wat er aan lijden en gebrokenheid in deze wereld gekomen is.

We zouden de neiging kunnen hebben te denken dat God zwijgend passief is op Golgotha. Maar Hij handelt wel degelijk. Roept het uit! In Jezus. Juist daar aan het kruis doet Hij zijn Naam eer aan. Ik ben die ik ben. Want Hij gaat wegen die wij niet kunnen narekenen. Via Golgotha. Ongekend.

Hij doet zijn Naam eer aan. Ik ben die ik ben. Ik ben erbij. Juist daar waar geleden wordt. Aan de gebrokenheid in deze wereld. Waar geleden wordt aan de gevolgen van onze zonde. Lijden dat zich op talloze manieren manifesteert. In ziekte en dood in verpleeghuizen en op IC-afdelingen. In eenzaamheid in huiskamers. In geweld achter voordeuren. In werkeloosheid en rode cijfers. Ons lijden in Nederland nu.

God doet zijn Naam eer aan. Ik ben erbij. Juist daar waar onrecht zich in deze wereld op talloze manieren manifesteert, en onschuldigen sterven. De kwetsbaren aan het einde van de welvaartsketen. De kanslozen in sloppenwijken en vluchtelingenkampen. Mensen in oorlogsgebieden waar angst voor corona een bijzaak is te midden van de hoofdzaak van hun dagelijkse ellende.

Goede Vrijdag 2020. In déze wereld stond een kruis. Zomaar even. Een paar uren maar. Voor altijd in ons geheugen gegrift. Opgericht zodat we zouden kijken naar wat daar gebeurt. Wat het betekent. Ook voor wat er anno nu gaande is in deze wereld. Dichtbij en ver weg. Wachtend op een antwoord. Het hoopvol uithoudend in de stilte. Tot het zwijgen doorbroken wordt. Amen.

